

အဆောင်

၆

ပဒေသနကျိုးစွဲဂုဏ်သိန္တ

ဒီးကိုပယိုတော်သူ့လိပ်စိန္တ

တုမ္မတုရုပ်တုရဲ့လုပ်ကြော



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



The Asia Foundation

လုပ်သိန်ညိုင်အံသာ်တုရုံးကျေဂွဲးထုံးထိုင်အီလာ

အူရှုစီးပါးရှုံးပျော်ပျော် Paul A. R. Hobson ယုံကြီး
ပျော်အောင်ဖျော်လုပ်တော်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လုပ်သိန်ညိုင်အံသာ်တုရုံးထဲမေတ္တာအောင်းအမေရကာ
ထံမြို့မြို့ကမျှော်မြို့ကိုအမေရကာထံရှာကြီးကတ်ရှာထိုင်ပသီထိုင်
ကရာန့်လီ.တ်ဂျုတ်တုရုံးကျော်လုပ်လာလုပ်သိန်ညိုင်အပြတော်
မှုပို့ဆောင်ရွက်အတ်ပိုးနှင့်တုရုံးအတ်ပိုးနှင့်အမေရကာ
ရှာကာထံရှာကြီးကတ်ရှာထိုင်ပသီထိုင်ကရာ(မှတ်မှု)အမေရကာ
ကိုစွဲဖို့ပို့ဆောင်ရွက်အတ်ထံတုရုံးသာ်。



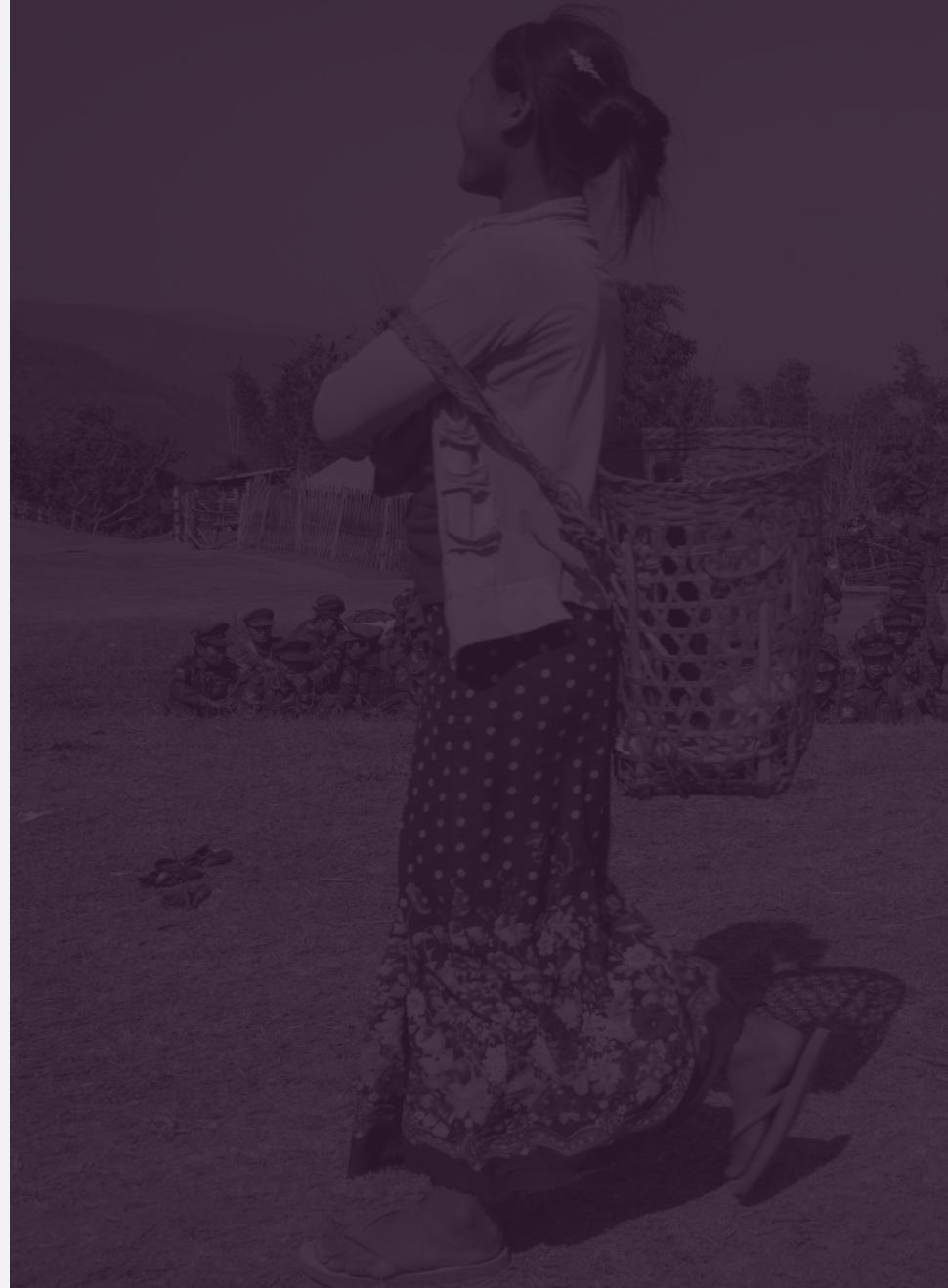
USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လုပ်တိမျော်ဘဏ် တရာ့ဂုဏ်ကျိုးသွေ့ဥပဒေ

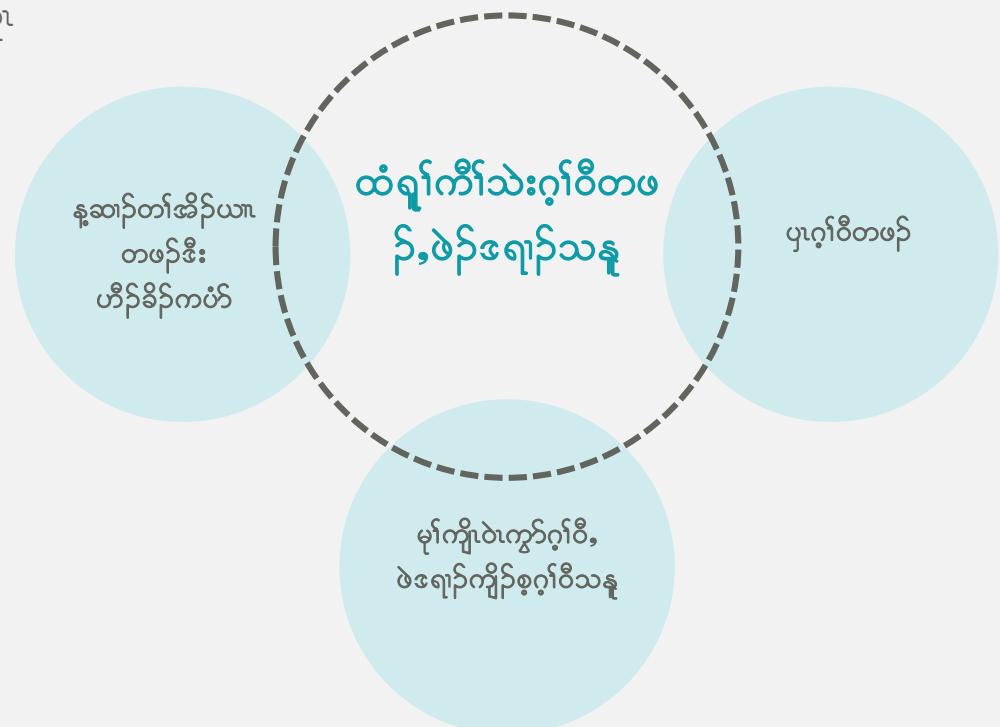
၁ တရာ့ဂုဏ်ကျိုးအကလုပ်တဖန်ဘုရားထဲမှုပ်ကျိုးပေါက္ခာဂုဏ်ဂုဏ်ဝိုင်း
စဉ်အရာပ်ကျိုးရွှေ့ဂုဏ်ဝိုင်းလာဘုရား
တရာ့ဂုဏ်ဘုရားလိုပ်ဘီစာတို့တွင်သူ့တရာ့ဂုဏ်တရာ့ဂုဏ်အတ်ရောင်
တရာ့ကျိုးအပျော်မှုမှုများတဖန်လည်。

၂ လေတ်ကန္ဒားအိုင်ထိုး
“တရာ့ထိုးယူတ်တိုးပတ်ဝန်းဆုံးထဲသိုး
နီးကျိုးရွှေ့ဂုဏ်ဝိုင်းတရာ့ဘဏ္ဍာရောင်
ကျိုးတဖန်” စတ်သူ့တရာ့ထိုးတရာ့မှုပ်တရာ့ခုံနှင့်
အန္တာမှုပ်ရှုနီးအချုပ်ရှုနှင့်
ကတို့ဖုန်းနီးကတို့ယံ့ကျိုးမှုများတဖန်အိုင်ပဲလည်。
တရာ့ကန္ဒားကိုဖြစ်စုံစုံမှုများတဖန်အိုင်ပဲလည်。

၃ စတ်ဂုဏ်ဘုရားလိုပ်ဘုရားလိုပ်တရာ့ပိုင်းတဲ့သကိုးတရာ့သွေ့ဥပဒေ
စတ်မှုပ်တရာ့ခုံနှင့်တရာ့ကျိုးအပျော်မှုများတရာ့ကျိုးဆိုကမို့ပဲ
မှုပ်ကျိုးပေါက္ခာဂုဏ်တရာ့ဂုဏ်ကိုမှုများတရာ့လည်。



တိန္ဒရောင်ကျိုးစွဲရှိခိုင်သနနှင့်တိမ်ပိုင်ချိုင်တိန္ဒရောင်ကျိုး



မျှော်လျော်စွဲတိုင်းရွှေ့ကြံးအရွှေ့ချိန်သုတေသနလေ
တိုင်းရွှေ့ကြံးအတွက်ရွှေ့ချိန်တိုင်းရွှေ့ကြံးအဂ်

တုမျဉ်တုခုံန်တုရဲ့န်တုကျေလာအဂ္ဂိုလ်တုဘိုရိုတဲ
သကိုးပဲဘာ်ယူးတုနီးလီးကျို့စုံဟဲနှုန်အဂ္ဂိုန္တ်ညီနှု
ဟိုသူ့ဟိုသူးပဲဒို့ဒို့မျှုးမျှုးထဲအောင်လာနဲ့ဆာ်တုအိုး
ယောတုဂ္ဂ်တဖုံ့န္တ်လီး.တုလာအရွှေဒို့ပဲဒော်တဲ့နှု
တုကဘာ်ကွုံးဆိုကမိုးလုံးလုံးကွုံးကွုံးလာတုခိုတဲ့သဲ
ဟဲနှုန်ကယူယီးလီးပဲလီးသူးဒီးကျိုးကျေသူ်တဖုံ့အဂိုး
(အဒီ,တုစုံလီးခို့ခို့,ပန်ုတုကော်,ဒီးကျို့စုံဟဲနှုန်
အခိုတဖုံ့,တုစဲပနို့အခို့-ဒ်သီးအံ့တဖုံ့)ယူ့နီး
တုနီးလီးကျို့စုံတုဟဆုံးရဲ့န်ကျေသူ်တဖုံ့နှုန်အလီး
အို့ပဲဒော်နှုန်လီး.

တုန္လိုက္ခိုင်စုံပဲန်တုပေါ်ပျော်ဘွဲ့သုတယ်

နွေဆာတိုင်ယာသုတေသန၊
တိုင်နိုင်လီကျို့စုံပဲနှင့်ဖို့ဖို့ဖို့ဖို့ဖို့
လတ်အိုင်ယာအကျေသနတရ်
လကိုစုဖို့ပါးကိုစုံ/ကိုခို့ဖို့အ
ပဒို့သုတေသနအဘားနှင့်
မဆူထို့ပဲကတိုင်ယံ့မှုကျို့ပဲကွို့
ခီးပျော့ဂို့ဝိတ်ဂျာထို့ပသီထို့တ်တို့ကျော်၊
မင့်ထို့တ်တ်အိုင်ဆူ့အိုင်ချွေးတ်ကူ့ဘုံး
ကူ့သူအကျေသနသုတေသနအမောင်ညီ
မလုံထို့ပဲတ်ဘျာလီလာ
တ်သုတ်ထို့ဆီလီပျော့ဂို့ဝိခို့တယ်နှုန်းလီ။



မြန်ကျိုးဝေကွာ်တုဂုံးတုကျိုးအရှုံးဖို့သုတေသနလာ တုမြုပ်တုချို့အတုရှုံးတုကျိုးအကို

(မြန်ရေးကျိုးစုစုပေါင်းအနေဖြင့်တယ်လုပ်ဘဏ်)

တုန္နီလီကျိုးစုစုပေါင်းအနေဖြင့်ကျွဲသုတေသန

တုထို့ယူတုတီပတီတုသီးထဲသီး:-

ဘျို့ရှုံး(ပုံးပို့ရှုံးလီးတို့)ဒီးကိုစာဖို့ပို့သုတေသန
အားလုံးတုတီပတီပို့သီးကျွဲသုတေသနနှုံးအို့ထို့
တုထို့ယူတုတီပတီတုသီးထဲသီးတုသုံးတုသုံးစွဲသုတေသန
လာကမလီတုတီပို့ရှုံးဒီးကိုစိုးဖို့အပို့သုတေသန
အို့ပို့ကျိုးစုစုပေါင်းအနေဖြင့်လာပျော်လာကဟူ့လီး
ကများတုတီပို့ရှုံးသုတေသနဘုရား
ဘုရားလီးလာတုတီပတီတုသီးထဲသီးစိုးသွဲကျိုးစုစုပေါင်းအို့ပို့န့်လီး
ဘုရားဘုရားလီးလာတုတီပတီတုသီးထဲသီးအို့ပို့န့်လီး

မှတ်ကျိုးခေါက်တုဂုံးတုကျိုးအရွှေ့နယ်တဖော်လာ တုမှတ်ချုပ်အတုရှုံးတုကျိုးအကို

(မြန်မာနိုင်ငြိမ်ရုံးဝန်ကြီးဌာနတယ်လုပ်ဘဏ်)

တုန်ဆောင်ခိုင်ထံးခို့

ကိုစာဖို့ပေါ်ပေါ်ပါသော်လည်းကောင်း၊ တုန်ဆောင်ခိုင်ထံးတုခိုင်သွေးကိုစုစုပေါင်း/ကိုခိုင်ခိုင်ခိုင်ထံးလိုက်ပါ၊
ပေါ်ပေါ်သွေးသွေးတဖော်လာအမှုး(ကျိုးစုစုပေါင်းအား, ပန်တုကာအား,
တုဆောင်တုပွဲအား, ဒီးတုစုလိုခိုင်ခိုင်အား)သွေးသွေးတဖော်နှင့်လို့
ကိုစုစုပေါင်းကိုခိုင်ခိုင်အပေါ်သွေးသွေးတဖော်အပူကျိုးစုစုပေါင်းရုံး
တုတယ့်ယူလို့လို့ဆိုလို့သေးသွေးသွေးတဖော်ဘဏ်တုပ်ဖူးထိုးအား
သိသေးအတိုင်းတုပ်ဖူးသွေးသွေးတဖော်နှင့်လို့

တုထိုးသွေးတုတယ်အား

ကိုစာဖို့ပေါ်ပေါ်မှုလို့တံ့တွေ့တုထိုးသွေးတုတယ်အား
လာကိုစုစုပေါင်းကိုခိုင်ခိုင်သွေးသွေးတဖော်အပူလာတုပ်ဖူးကို
တုတိုးတွေးသေး, ဒီးတုဘျားတုပ်ဖူးတုတယ်အားကိုနှိမ်လို့

မှတ်ကျိုးပေါက္ခာတိရိစ္တကြီးအရွှေ့ခိုင်သုတေသနလာ
တိမ်တိခုံးအတိရှုံးတိကျိုးအဂ်

(နေရာ၏ကျို့စွဲရှိခြင်းအတွက်တယ်ကိုသိတယ်)

ကျိုးစွဲတို့မေစာ

ခုနှင့်လိပ်စီအေးကျို့စွတ်
မတသုၢ်တဖၢ်နှု့မွာတၢ်ဘူရွဲထံပါ
ကိုဖိသုၢ်တဖၢ်အဂိုအတၢ်လိုဘုံလာ
ပူဂွဲဝိဒီးတၢ်ရုလိုပသီထိုတၢ်မှ, ခီဆက္း
မျှ-ခြီတၢ်တတုသီးထသီးသုၢ်တဖၢ်
အမ်ညီ, ဒီးတၢ်ခုးပနိုလိုလိုလာ
ပူလို့နဲ့လိုတီ, ဒီးပူလာ
အတူ့ဘုံတၢ်ဖို့တၢ်ယ်, ဘုံကု့ဘုံကွု့,
တၢ်တတော်တနိဒီးတၢ်ဘုံကိုရှိ
သုၢ်တဖၢ်နှု့လို့.

ଡုဟ္မ်ယုံအေးမှုဝတ်သားအိန္ဒိတ်ဟန့်မှုစာမျက်စိများ
ကမျှတ်အကျိတ်မံမီနီးကာဘုံသူးကျော်လွှဲလာ
ထံကိုပါဝိနီးထံလိုက်ပျော်ကြရေးကုန်

ထံလိုက်ပျော်လိုအိန်ကမံဖိသုဉ်တဖျို့ အိန်ဆီးလိုကျွဲ့

၂၀၀၆ခုနှင့်၂၀၁၆

ဟိုရိခိုက်ခံဘုံးအားနှင့်ဖျို့ထိုးပါ၏
ပျော်လိုအိန်ကမံဖိသုဉ်ဖော်လိုက်
ရှိမှုပါဝါပျော်လိုအိန်ကမံဖိသုဉ်ဖော်လိုက်
ပေးသုတေသနများမျိုးပါ၏ဖျို့လာစွာက
ပေးတော်ဘာ့ကိုရှိရှိဖော်လိုက်
လာတော်ဘာ့ကိုရှိရှိကလိုက်သားအကတို့
ဒီးတော်အိန်ဆီးတွေ့သိုးလိုက်သားအဖြစ်
နှိုးလို့။

တုဂ္ဂိုလ်လာပုံဖျို့လာပုံပါထိုး IDPs
နှုံးကကလိုက်တာမေတ္တလာတော်ပနိုင်ဆီပ
ရှိစာစွဲဟုံးမေတ္တဆိုရွှေ့ဆူက
မျှော်တော်လာဘာ့ဒီဘာ့ထံးလာတော်ကို
ရှိလိုက်သားအဖြစ်နှိုးလို့။

Presence of IDPs
2006



Presence of IDPs
2016

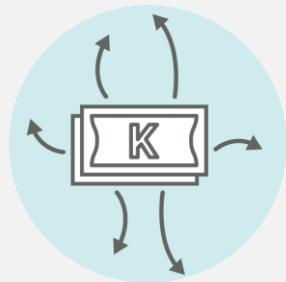


မှတ်ကျိုးပေါက္ခာတိရိစ္တကြီးအရွှေ့ခိုင်သူ့နတဖော်လာ
တိမ်တိခုံ့အတ်ရဲ့နတကြုံးအဂ်



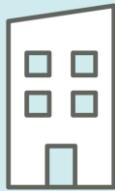
စုတိန္ဒရာအိပ်ဖို့ဖို့ဖျော်ပါနီးတုအိပ်ခိုးရုံးလုပ်ဆိုး

မျှော်လျော်စွဲတိုင်းရွှေ့ကြံးအရွှေ့ချိန်သုတေသနလေ
တိုင်းရွှေ့ကြံးအတွက်ရွှေ့ချိန်တိုင်းရွှေ့ကြံးအဂ်



တုထုံးစှော်လီးချို့သုံးတုံးဖို့ပုံးဘုံးတွဲကျိုးစွဲရှိနိုင်စုတုံးလို
ပုံးကတို့တုံးသုံးပုံးအကိုပူဒီးအချု

မှတ်ကျိုးပေါက္ခာနှင့်တိုင်စီးအရွယ်အစား တိုင်စီးအာဏာရှင်တိုင်ကျိုးအကြောင်း



တိုင်စီးအာဏာရှင်တိုင်ကျိုးပေါက္ခာနှင့်

ထံကိုနိုင်ကုန်ပေါက္ခာနှင့်လူတရုံးပဲအသေးလာကိုစုဖို့အကျိုးစုတိုင်ပါန်သုံးတဖော်အဖိုးပို့
အောင်တက္ကားပါပဲလာနဲ့ဆားတိုင်ယောအသနားပါ၊ တိုင်တယေားအဘျားကယာမှုပါ(၅၀)ယဉ်ယဉ်နှင့်လို့
တိုင်မေဂ္ဂားထံကိုနိုင်ကုန်ပေါက္ခာနှင့်အတ်ဆီတလဲသုံးတဖော်နှင့်မူးပို့သို့ကမာဆူးတို့
တိုင်ဟံ့ဌးမူဒါအုပ်ကိုတိုင်ဒီးတိုင်ကဟုကယ်ကွဲထဲတိုင်လာကကဲထိုင်တိုင်မေစေလာတိုင်မေဂ္ဂားထံကိုနှင့်
အသနားအံ့ဌးမှအောင်ထိုင်ကမျှော်ကျိုးစုတိုင်သူတိုင်စွဲလာကဲဘျားပဲကိုပယ်အမျှော်ကျိုးပေါက္ခာနှင့်
ဒီးအထံပို့ကိုပို့သုံးတဖော်ကသူ့အကိုးနှင့်လို့。

တိုင်မေနှင့်အောင်ထံကိုနှင့်SEE:

Bauer. A., et al. 2018. *SEE Reform in Myanmar: The Case of Natural Resource Enterprises*. Natural Resource Governance Institute & Renaissance Institute.

မှတ်ကျိုးပေါက္ခာတိရိစ္တကြီးအရွှေ့ခိုင်သုတေသနလာ
တိမ်တိခုံးအတိရှုံးတိကျိုးအဂ်



တုမေဆိုထို့တုသူတုဘိလာဖိုလ်စံးကံးစီအရို

မြန်မာနိုင်ငံရှိပို့ဆောင်ရေးဝန်ကြီးခွဲ-ဂုဏ်သိုလ်တော်သူများ၊ သစ်တဖ်ဒီဇိုင်းမြိုင်စိုင်တဖ်

ရန်ဒရုပ်ထံကိုသုဉ်တဖန်အပူးဘုံးတွေ
မျှော်ကျိုးပေါ်ကွင်တုဂ္ဂိုလ်ဖန်နီးတုန်ထိုးလူ
တုန်တိုးပတ်ဝန်စုံတုသိုးထဲသိုးတဖန်နှင့်
တုတက္ခုးဖန်လီအော်လေအပ်သုဉ်အက်း
ခိုင်ထံးတုဘျာသစ်းခိုင်သုဉ်အပူးနှင့်ဘုံး
တုဂ္ဂိုလ်တုကျိုးနှင့်သိုးအံသုဉ်တဖန်အော်ကုံး
ဘုံးတုဟံတ်ထိုးဖိုးထိုးအော်ခိုင်ဖိုးဖိုးလ်စံးနီး
သစ်းသုဉ်တဖန်နှင့်လီး

သန်ကဲ, ကိုပဲနေ၍အင်္ဂလိကိုခြေထံတွေ့သော
ခိုင်သူများ(ဘဏ္ဍာ)နှင့်အပူးဘားတွဲတို့၏လူ
တို့တို့ပတ်ဝန်စွာသိုးထဲသိုးဒီးလိုက်ပို့တခါ
ဒီးတခါတို့လိုဆိုသူများတဖော်(ဖျော်လိုလ်)
ဘားတွေ့ပို့လိုအိုတဆုံးတက္ကားမြဲအဆာဖို့တခါ
လာတို့ပို့ဖျော်လိုအိုတဆုံးခြေထံကျော်နှင့်အသိုးနှင့်လို့

ကိုခဲန်၏အက်ပိုဒ်ထံးတိုဘျာသစ်းခို့သူ့-တိုထို့လုပ်တို့တော်သိုးထဲသိုးနှင့်လိုက်ပို့တော်ခါးတခါတ်လီဆီသူ့တဖု၏

၃၆. (၁) ဘုရားသူ့နိုင်ငံတော်စီတော်ကမိုလာကွဲ့ပ်လိုသစ်းမှု) ကိုစိန်
အျို့နိုင်သူ့နိုင်ငံတော်စီတော်ကမိုလာကွဲ့ပ်လိုသစ်းမှု) အပဲသုတေသနတော်
တခါဂုအေးအယ်တဖ်ယုံးတော်ပိုကဲအပဲသုတေသနမှုအနီလတ်ကွဲ့ပ်
လိုသေးစေးအတော်စီတော်ကမိုလာသုတေသနတဖ်နှင့်တော်မှုတဆိတလအောင်းအား
အျို့နိုင်အရာအကသုတေသနတဖ်ယုံးတော်ပိုကဲအပဲနိုင်း
ကိုစိန်အပဲနိုင်သုတေသနအားလုံးလေ—
(က) တော်ကသုံးထိထိနှင့်တော်ခွဲ့ပွဲ့တော်ယောသီးထဲသိုးလာကိုခဲ့နော်ထံဖို့ပြီသုတေသနတဖ်
အတော်စီတော်မှုအောင်းအားလုံး
(ခ) မှေအားထိနှင့်မျှော်လောက်ရှုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်တ
တော်ယောသီးထဲသိုးတော်ယောသုတေသန
(ဂ) ဟုံ့သိုံးအောင်းအားလုံးအောင်းအားလုံးအောင်းအားလုံးကိုစိန်ရှုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်အောင်းအားလုံး
ထံဖို့ပြီလောက်တေသနအောင်းအားလုံး
(ဃ) ကိုခဲ့နော်သူ့နိုင်းအောင်းအားလုံးတော်အားလုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်အောင်းအားလုံး
လောက်အောင်းအားလုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်အောင်းအားလုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်အောင်းအားလုံး
လောက်အောင်းအားလုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်အောင်းအားလုံးတော်ယောသီးထဲသိုးလာကမှုစွဲလိုက္ခာတော်အောင်းအားလုံး

စဉ်အရှင်ကျိုးစုံဂုဏ်ပို့သန-
ကတို့ဖုန်ခီးကတို့ယံ့
တုန္စ္စားတုယ်သူ့နတဖုံ့

ကတိပုဒ်ကျယ့်ထာတဖို

३५

ပို့ဆောင်ကျိုးစွဲရှိသန္တ- ကတိုဖုန်းကတိုယံ့ တွဲ့ဗုံးတွဲယံ့သူ့တဖ်

ကတိုယံ့တွဲ့ဗုံးတွဲယံ့သူ့တဖ်

- တွဲကွဲ့ကဒါဘို့ဘုံကဲ့ပျောက်စံးတွဲဘျာသစ်းခို့သူ့အဆာဖို့ဘွဲ့သီးကကဲတို့တွဲမေတ္တလာတွဲနီးဟု့မူဒါတ်မာဒီးတွဲပေါ်ဘွဲ့ဆာ်တွဲအို့ယားဒီးဟို့ခို့ကပ်သူ့တဖ်အဂါး
- ကိုစို့ဒီးကိုခို့ခို့တဖ်ကဒီးနှုံးဘုံတွဲလို့လို့လာခို့ခို့ထံးကျိုးစွဲဟန်အခါး,ဒီးခို့ခို့ထံးပန်းတွဲကအခါးသူ့တဖ်အဂါးကိုစို့စို့ဖို့ပဒို့ကဘုံကဲ့ပျောက်ဘုံအားပို့လို့တွဲဘျာ.
- တွဲဆီးထွဲသရဲထို့ကိုစို့ဒီးကိုခို့ခို့သူ့တဖ်လာကဘို့ထို့ပျောက်ရှု့ကရာခါ့ဖို့တွဲအို့ဆူ့အို့ချွဲ့ဒီးတွဲကူ့ဘုံကူ့သူ့ပဲ့ကျို့သူ့တဖ်.
- တွဲသူ့တို့လို့ကဝိုပ်ခို့သာတဖ်တွဲလုံးထားထို့အီ.
 - ဒုးအို့ထို့လို့ကဝိုပ်တို့ကျိုးစွဲရှိရှိရှိတွဲပေါ်ဘွဲ့ကျွဲ့တဖ်တွဲလို့လာကိုဆုံး,ကဝိုဒီးဒုးသို့ကရှု့ပတို့သူ့တဖ်
 - မလုံးထို့မူဒါလာတွဲထားတွဲစွဲလို့ကဝိုပ်ခို့အတွဲလို့သူ့တဖ်.

တိစ္ဆိတ်ကျေ
နိုင်ဝံိုခံ
တိဂုံတိကျိုး
သုဉ်တဖန

တိုင်းရွေ့

အပတီ

၁

တိုက္ခိုက်ထံသမဲမိုးကူးဆုံးရှုံးကျိုးစွဲရှုံးဝါသနှုန်းအက်းထံးတိုဂုံးမိုးပျော်တဖို့

အပတီ

J

ကရိုတ်တာ်ပီးပို့တဲ့သကိုး

မြန်အရှုံးကျိုးစွဲရှုံးဝါသနှုန်းအက်းထံးတိုဂုံးမိုးပျော်လာအခို့သူ့မူးမန်တဖို့လုံး၏
နှုန်းရှုံးကျိုးစွဲရှုံးဝါသနှုန်းအက်းထံးတိုဂုံးမိုးပျော်မန်တဖို့လာ
တို့လူပို့မှုထဲအိုးလာကိုးစွဲဖို့တို့မှုပို့တို့ခုံးအလုံးယ်အပူးကသူ့လုံး
တို့ဖို့တို့တို့ဂုံးမိုးပျော်မန်တို့လုံး၏၊ ငါတို့တို့တို့တို့၏။